

VUOKATIN MATKAILIJAT 2016

2017

Kainuun liitto

POHJOIS-POHJANMAA
Council of Oulu Region

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Julkaisun tekijä:
Jari Järviluoma

Yhteystiedot:
Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto
PL 240, 87101 KAJAANI
Puh. 044 7157042
Sähköposti: amkkirjasto@kamk.fi
<http://www.kamk.fi>

ISBN 978-952-7219-06-5

Kajaani 2017

Sisällys

JOHDANTO	1
Selvityksen tavoite	1
Aineisto ja menetelmät	1
Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan matkailutietohanke	2
VUOKATIN VIERAILUN PÄÄPIIRTEET	4
MATKAN SUUNNITTELU	10
MIKSI VUOKATTIIN?	12
TYTYTYVÄISYYS VUOKATIN MATKAILUPALVELUIHIN JA VUOKATTIIN YLEENSÄ	15
KOTIMAISTEN MATKAILIJOIDEN KESKIMÄÄRÄINEN RAHANKÄYTTÖ.....	18
MITEN KEHITTÄISITTE VUOKATIN MATKAILUPALVELUJA TULEVAISUUTTA AJATELLEN?	21
VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT	23
Sukupuoli, ikä, koulutus, sosioekonominen asema ja kotitalouden tulotaso.....	23
Vastaajien lähtöalueet	25
YHTEENVETO	27
Keskimääräinen Vuokatin matkailija.....	27
Vuokatti ja sen kehittäminen	27
LÄHTEET	29

Johdanto

JOHDANTO

Selvityksen tavoite

Selvityksen tavoitteena on hahmottaa Vuokatin kävijöiden asiakasprofiilia. Mistä vierailijat tulevat? Minkälainen heidän matkaseurueensa on? Mikä osuus matkailijoista on ensikertalaisia ja toisaalta Vuokatin kanta-asiakkaita? Mitä tietolähteitä he käyttävät matkaa suunnitellessaan? Miksi he valitsevat juuri Vuokatin matkakohteekseen? Miten tyytyväisiä he ovat Vuokatin matkailupalveluihin ja Vuokattiin ylipäänsä? Paljonko he keskimäärin käyttävät rahaa eri kulutuskohteisiin ja yhteensä? Miten matkailijoiden mielestä Vuokatin vetovoimaa matkailukohteena voitaisiin edelleen kehittää?

Tämän kaltaisiin kysymyksiin vastaamalla selvitys pyrkii omalta osaltaan parantamaan Vuokatin matkailutoimijoiden asiakasymmärrystä. Selvityksen tuloksia voidaan käyttää myös pohja-aineistona, johon vertaamalla asiakasrakenteen muutosta on mahdollista seurata tulevissa Vuokatin matkailijatutkimuksissa.

Selvitys kohdentuu pääosin kotimaisiin Vuokatin matkailijoihin, jotka vuonna 2016 tuottivat 93 prosenttia Vuokatissa/Sotkamossa rekisteröidyistä matkailijayöpymisistä. Samana vuonna venäläisten yöpymisosuus oli neljä prosenttia muiden kansallisuuksien osuuden jäädessä kolmeen prosenttiin kaikista yöpymisvuorokausista (Tilastokeskus/Visit Finland 2017).

Aineisto ja menetelmät

Selvityksen aineisto kerättiin matkailijahaastatteluilla ja -kyselyillä. Tiedonkeruulomake oli viiden sivun mittainen sisältäen valmiiksi strukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Ulkomaalaisia matkailijoita varten lomake käännettiin englanniksi.

Talvikautena aineistoa kerättiin etelän hiihtolomien (viikko 8) ja huhtikuun toisen viikon välisenä aikana. Haastatteluja tehtiin esim. rinneravintolan terassilla, Holiday Club Katinkullan ja Break Sokos Hotel Vuokatin auloissa sekä Angry Birds -puistossa. Henkilökohtaisen kontaktoinnin lisäksi Katinkullan kylpylään ja Sokos-hotelliin perustettiin omatoimiset kyselyjen jakelupisteet palautuslaatikoineen. Talvikauden aineiston keruun hoiti seitsemän Kajaanin ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijaa, jotka myös tallensivat vastaukset lomakkeilta SPSS- ja tekstitiedostoihin. Talvikautena kerätyn aineiston kooksi muodostui 357 vastauslomaketta, joista kuusi oli ulkomaalaisten matkailijoiden vastauksia.

Kesällä aineiston keruu ajoittui juhannuksesta elokuun loppuun. Haastattelupaikat ja kyselyjen omatoimiset jakelupisteet olivat pitkälti samoja kuin talvikautena. Kesän aineiston keruusta ja tallennuksesta vastasi Kajaanin ammattikorkeakoulun restonomiopiskelija Marika Jaakola. Marika hyödyntää keräämäänsä aineistoa myös Vuokatin vetovoimatekijöitä käsittelevässä opinnäytetyössään. Kesäkautena vastauslomakkeita saatiin kaikkiaan 263, joista kaikki olivat kotimaisten Vuokatin vierailijoiden täyttämiä. Talvi ja kesä yhteen laskien tutkimukseen osallistui vuonna 2016 siis kaikkiaan 620 Vuokatin matkailijaa.

Menetelmällisesti aineiston strukturoitujen kysymysten analysoinnissa rajoitutaan muuttujien jakaumien, ristiintaulukointien ja keskiarvojen tarkasteluun. Eräissä kohdin vertailtaessa muuttujien välisiä keskiarvoja analysoinnissa hyödynnetään t-testejä ja yksisuuntaista varianssianalyysiä. Tällöin keskiarvojen tilastollisesti merkitsevällä erolla viitataan yleisen tavan mukaisesti riskitasoon 0,01, jolloin virheellisen tulkinnan riski on pienempi tai yhtä suuri kuin yksi prosentti (ks. Metsämuuronen 2009).

Johdanto

Avoimella kysymyksellä kysytyt Vuokatin valinnan syyt tulkittiin laadullisten aineistojen sisällönerittelyllä (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002). Käytännössä matkailijoiden omin sanoin kertomat vastaukset Vuokatin valinnan syistä ryhmiteltiin ensin sisällöltään samankaltaisiin luokkiin. Klusteroinnin jälkeen aineisto kvantifioitiin laskemalla kuhunkin ryhmään luokiteltujen mainintojen lukumäärät, millä osoitettiin tiettyjen Vuokatin vetovoimatekijöiden yleisyys kesä- ja talvikauden kyselyaineistoissa. Vuokatin matkailun kehittämistarpeita koskevan avoimen kysymyksen tulokset analysoitiin vastaavalla tavalla, tosin tässä tapauksessa ilman erottelua kesä- ja talvikausiin.

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan matkailutietohanke

”Vuokatin matkailijat 2016” -selvitys on eräs Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan matkailutietohankkeen (ks. EURA 2014) tuotoksista. Kajaanin ammattikorkeakoulun koordinoiman Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan matkailutietohankkeen toteutukseen osallistuvat Kajaanin ammattikorkeakoulun lisäksi Naturpolis Oy ja Kalajoen ammattiopisto/JEDU. Projektin päärahoittajia ovat Euroopan aluekehitysrahasto sekä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan liitot. Hankkeen suunnitelman mukainen toteutusaika on 1.1.2016 - 31.8.2017. Kajaanin ammattikorkeakoulussa hankkeen projektipäällikkönä toimii yliopettaja Pasi Korhonen ja selvitysten tekijöinä matkailututkijat Pekka Kauppila ja Jari Järviluoma.

Matkailutietohankkeen ensimmäisenä toimenpidekokonaisuutena on tuottaa asiakas- ja matkailijatietoa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kärkimatkailukeskuksista, joiksi on määritelty Sotkamo/Vuokatti, Kalajoki, Kuusamo/Ruka ja Oulu. Sotkamon/Vuokatin osalta tämän toimenpidekokonaisuuden tulokset on koottu käsillä olevaan raporttiin. Vastaavat raportit julkaistaan erikseen Kalajoella, Kuusamossa/Rukalla ja Oulussa tehtyjen toisiinsa nähden pitkälti identtisten matkailijakyselyjen tuloksista.

Kuten raporttia lukiessa havaitsee, selvityksen luonne on pelkistetyn deskriptiivinen. Raportti ei sisällä teoreettisia taustoituksia tai tulosten pitkälle menevää pohdiskelua. Sen sijaan tavoitteena on antaa tiivis, mutta samalla yksityiskohtainen ja havainnollinen, demonstraatio Vuokatin matkailijoista vuonna 2016. Syvällisempiä analysointeja Vuokatin kyselyaineistosta tai sen osista tehdään mahdollisuuksien mukaan myöhemmässä vaiheessa. Kokonaisuutena hankkeen asiakas- ja matkailijatietoon keskittyvä toimenpidekokonaisuus antaa poikkeuksellisen hyvän tilaisuuden myös vertailla keskenään eri kohdepaikkakuntien matkailijaprofiileja.

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan matkailutietohankkeen toisessa toimenpidekokonaisuudessa tuotetaan matkailun aluetaloustietoa edellä mainituista Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kärkimatkailukeskuksista. Sotkamon/Vuokatin, Kalajoen, Kuusamo/Rukan ja Oulun lisäksi tietoa tuotetaan erikseen myös Puolangan, Hyrynsalmen, Pudasjärven ja Rokuan alueen (Muhos, Utajärvi, Vaala) matkailutaloudesta. Huomio kiinnittyy kohteiden matkailun taloudellisten vaikutusten määrään, rakenteeseen ja kehitykseen sekä matkailulinkeihin osuuteen aluetaloudessa suhteessa muihin linkeihin.

Sotkamo/Vuokattia koskien hankkeen toisen toimenpidekokonaisuuden tuloksista on tähän mennessä julkaistu Pekka Kauppilan (2016) tutkimus [Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten seurantamalli: Sotkamo](#). Tässä raportissa on nimensä mukaisesti päivitettyä tietoa Sotkamon matkailutaloudesta tarjontanäkökulmasta tarkasteltuna. Raportti pohjautuu

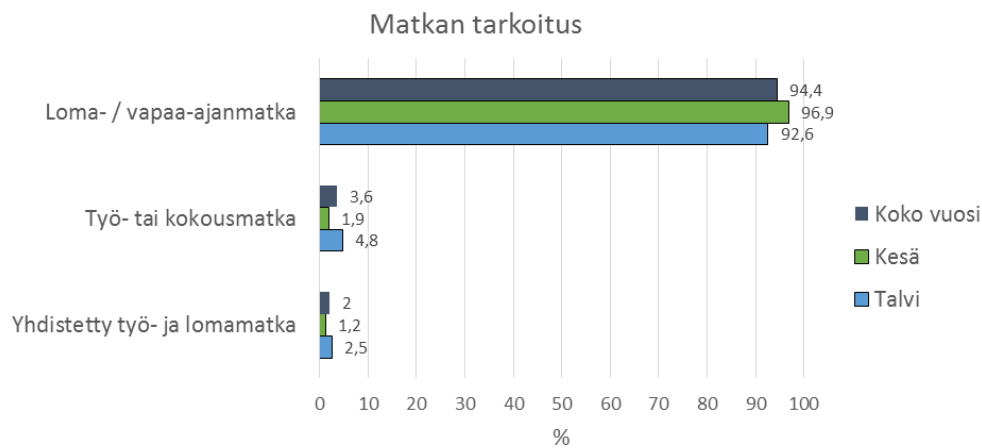
Johdanto

aiempaan Kauppilan ja Järviluoman (2016) tutkimukseen [Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Sotkamossa](#).

Matkailutietohankkeen kolmas toimenpidekokonaisuus yhdistää kahden edellä mainitun toimenpidekokonaisuuden tuotokset. Yhdistämisen kautta kullekin kärkimatkailukeskukselle muodostetaan matkailijasegmentit ja luodaan keskuskohtaiset tavoiteltujen segmenttien aikaansaamien taloudellisten vaikutusten ennuste- ja arviointimallit. Mallien avulla voidaan laatia vaihtoehtoisia ennusteita matkailukeskuksissa vierailevien matkailijasegmenttien taloudellisista vaikutuksista kohdealueelle. Jos esimerkiksi kansainvälisellä markkinointi- ja myyntihankkeella tavoitellaan tiettyä määrää kansainvälisiä matkailijoita (=yöpymisvuorokausia), mallin avulla on mahdollista laskea ennusteita näiden yöpymisvuorokausien vaikutuksista matkailukeskusten talouteen toimialoittain ja kokonaisuudessaan.

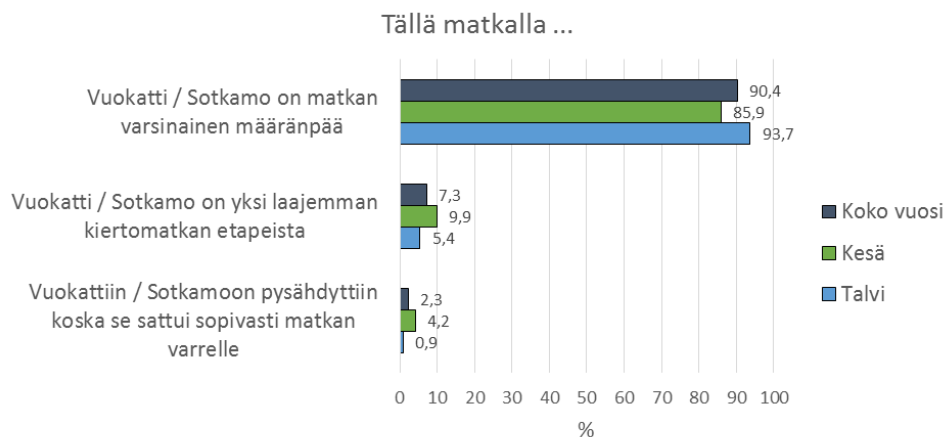
VUOKATIN VIERAILUN PÄÄPIIRTEET

Yleisin syy vastaajilla vieraillla Vuokatissa oli loman vietto. Kesämatkailijoista 97 prosenttia ja talvimatkailijoista 93 prosenttia kertoi olevansa Vuokatissa lomamatkalla tai vapaa-ajan matkalla. Työ- tai kokousmatkalaisia oli koko aineistossa neljä prosenttia ja yhdistetyllä työ- ja lomamatkalla olleita kaksi prosenttia (kuviot 1).

Kuvio 1. Matkan tarkoitus (kesä n=258, talvi n=353).

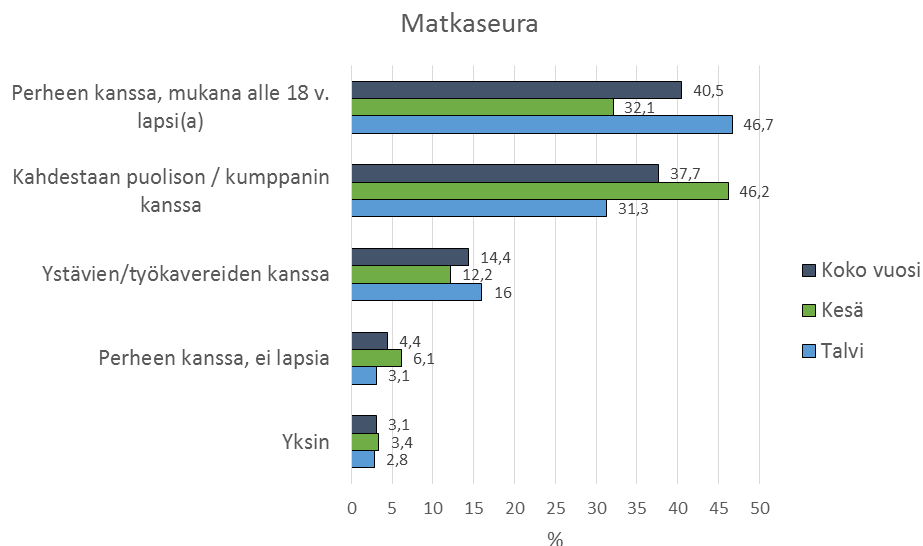
Vuokatin matkailu on valtaosin kohdematkailua, sillä 90 prosenttia kaikista vastaajista kertoi Vuokatin olevan matkansa varsinainen määränpää. Laajemmalla kiertomatalla olleita oli seitsemän prosenttia vastaajista. Loput kaksi prosenttia pysähtyi Vuokattiin syystä, että se sattui sopivasti matkan varrelle. Kesällä kiertomatkalaisten ja sattumalta Vuokattiin päätyneiden osuudet olivat suurempia kuin talvella (kuviot 2).

Kuvio 2. Kohde- ja kiertomatkailijoiden osuudet (kesä n=262, talvi n=351).

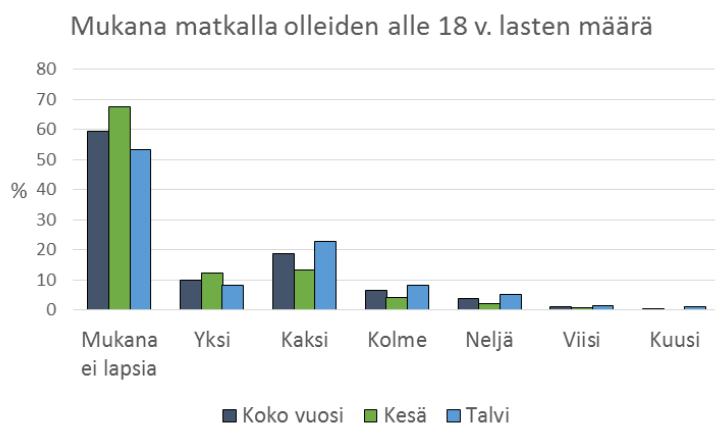
Vuokatin vierailun pääpiirteet

Kyselyaineisto vahvistaa omalta osaltaan käsitystä Vuokatista perhelomakohteena. Kaikista vastaajista 40 prosenttia oli matkalla perheen kanssa mukanaan vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Varsinkin talvikautena Vuokatti näyttäisi profiloituvan nimenomaan perheiden suosimaksi matkailukohteeksi, sillä talvella lähes puolet vastanneista matkusti lasten kanssa. Kesällä selvitykseen osallistuneet matkustivat yleisimmin kahdestaan puolison tai kumppanin kanssa (kuvio 3).

Kuvio 3. Matkaseura (kesä n=262, talvi n=351).

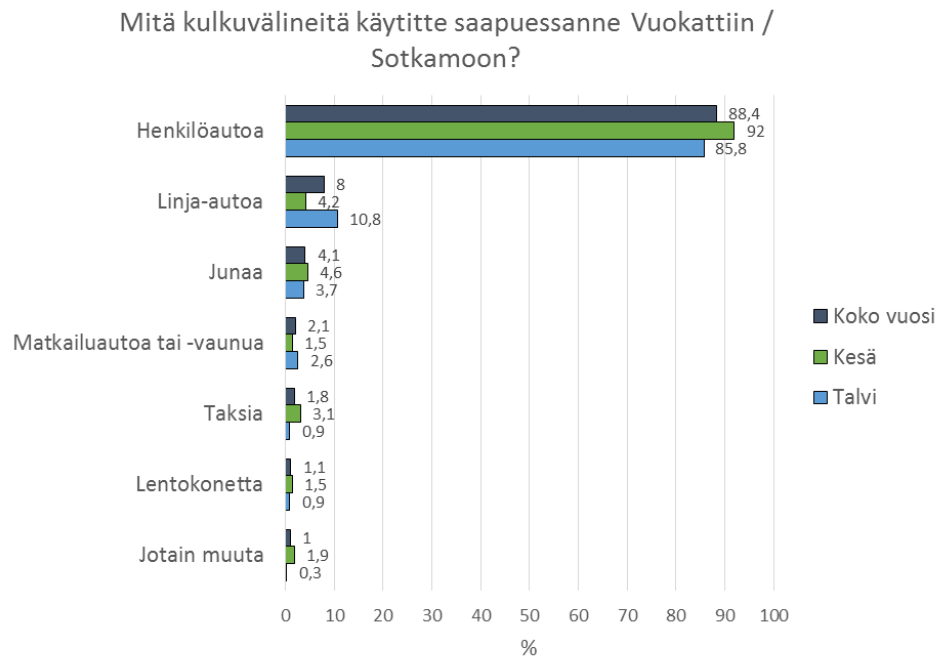
Jos matkaseurueeseen kuului alle 18-vuotiaita lapsia, heitä oli yleisimmin mukana kaksi (kuvio 4). Kolmen tai useamman lapsen kanssa liikkeellä oli 12 prosenttia vastaajista. Lasten merkittävyyttä Vuokatin asiakkaina kuvaa se, että koko kyselyaineistossa vastaajien mukana olleiden lasten lukumäärä oli 551. Kun lasten määrää koskevaan kysymykseen vastasi kaikkiaan 610 Vuokatin vierailijaa, tarkoittaa se sitä, että yhtä vastaajaa kohden Vuokatissa kävi 0,9 lapsimatkailijaa. Talvella lasten määrä yhtä vastaajaa kohden oli 1,1 ja kesällä 0,6.

Kuvio 4. Mukana matkalla olleiden alle 18 v. lasten määrä (kesä n=262, talvi n=348).

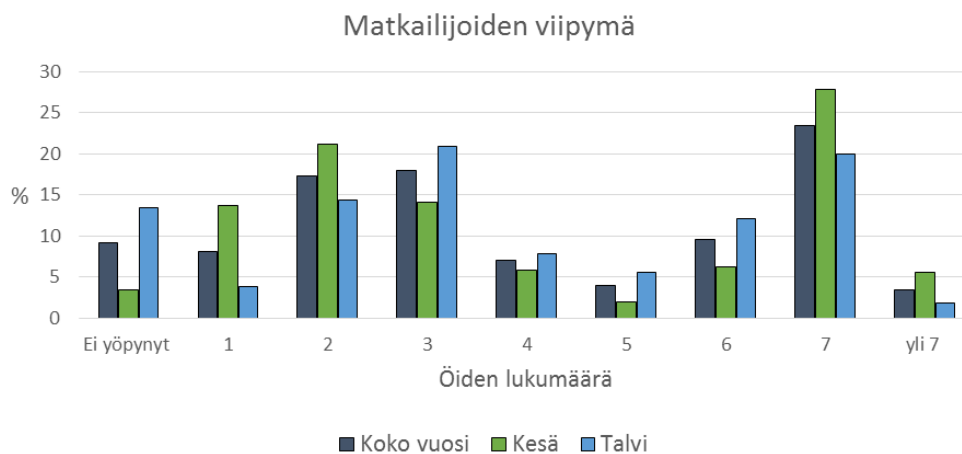
Vuokatin vierailun pääpiirteet

Vuokattiin tultiin niin kesällä kuin talvellakin pääsääntöisesti henkilöautolla. Vain alle viidennes vastaajista saapui Vuokattiin muulla kuin henkilöautolla, tällöin yleensä linja-autolla ja/tai junalla. Läheisestä Kajaanin lentoasemasta huolimatta ainoastaan yksi sadasta selvitykseen osallistuneesta oli käyttänyt lentokonetta matkustusvälineenään. Kuvion 5 prosenttiosuuksia tulkittaessa on huomattava, että vastaajien oli mahdollista valita tarpeen mukaan useampikin kulkuväline.

Kuvio 5. Kulkuvälineet (kesä n=262, talvi n=351).

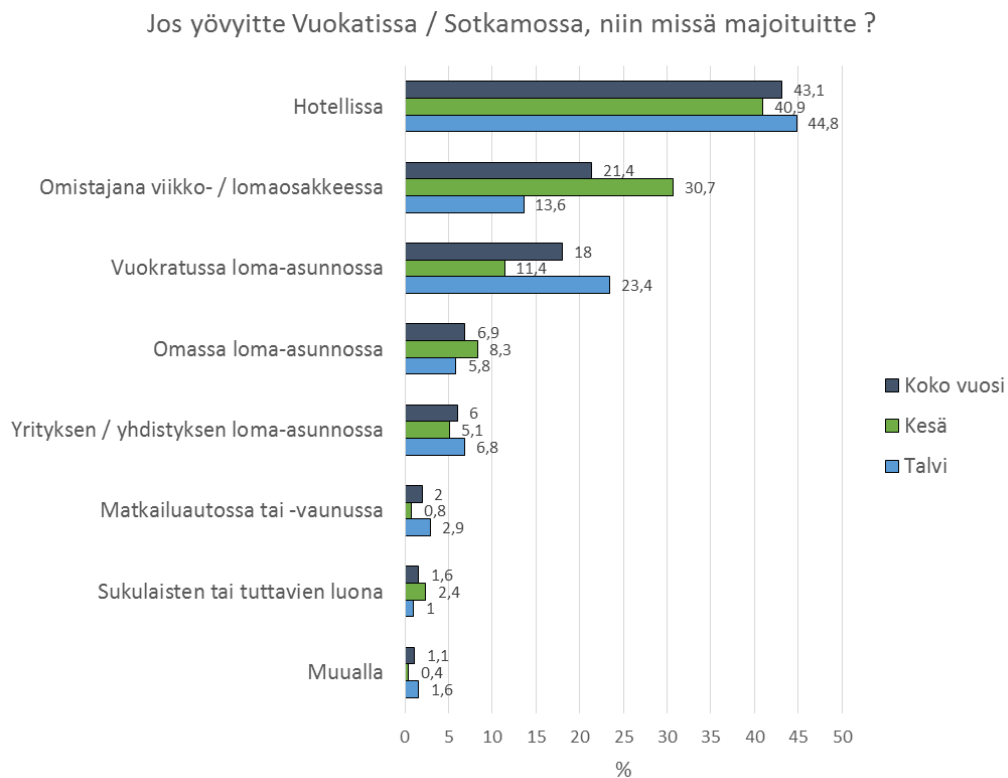
Matkailijat viipyvät Vuokatissa yleensä 2-3 yötä tai viikon. Keskimääräinen vierailun kesto oli niin kesällä kuin talvellakin mediaanilla mitattuna kolme yötä. Talvikautena päiväkävijöiden osuus oli 14 prosenttia, mutta kesällä vain neljä prosenttia (kuvio 6).

Kuvio 6. Viipymä (kesä n=255, talvi n=340).

Vuokatin vierailun pääpiirteet

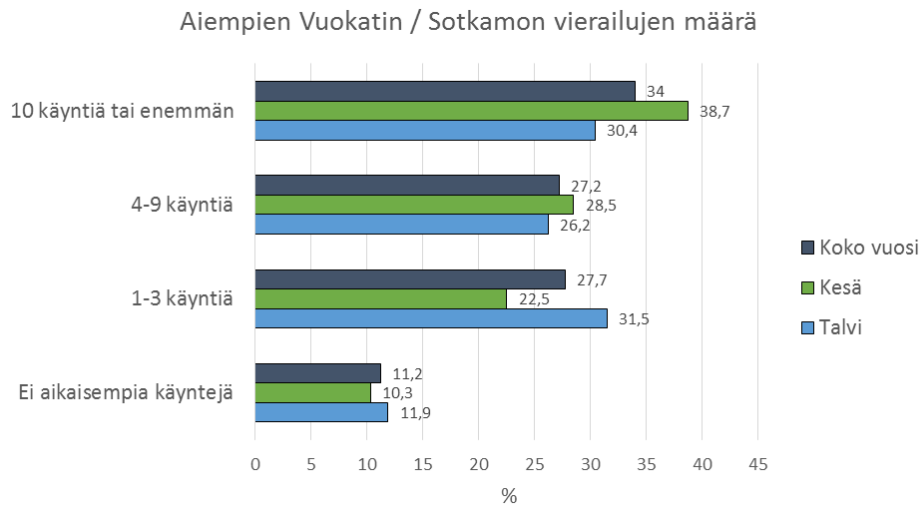
Vuokatissa yöpyneet majoittuivat enimmäkseen hotellissa, omassa lomaosakkeessa tai vuokratussa loma-asunnossa. Annetuista majoitusvaihtoehdoista kesällä painottui selkeästi omassa lomaosakkeessa yöpyminen ja talvella vastaavasti yöpyminen vuokratussa loma-asunnossa (kuvio 7).

Kuvio 7. Majoitusmuoto (kesä n=254, talvi n=308).

Vuokatin vierailun pääpiirteet

Vuokatti oli suurimmalle osalle vastaajista tuttu matkakohde entuudestaan. Yli puolet vastaajista oli käynyt Vuokatissa 1-9 kertaa, kolmannes tätäkin useammin. Ensi kertaa Vuokatissa olleita matkailijoita kyselyaineistossa oli kaikkiaan 11 prosenttia eli sangen vähän. Kuten kuviosta 8 havaitaan, 10 kertaa tai useammin Vuokatissa käyneiden vakiovieraiden osuus oli kesällä suurempi kuin talvella. Vastaavasti ensikertalaisten osuus oli kesäaineistossa selvästi pienempi.

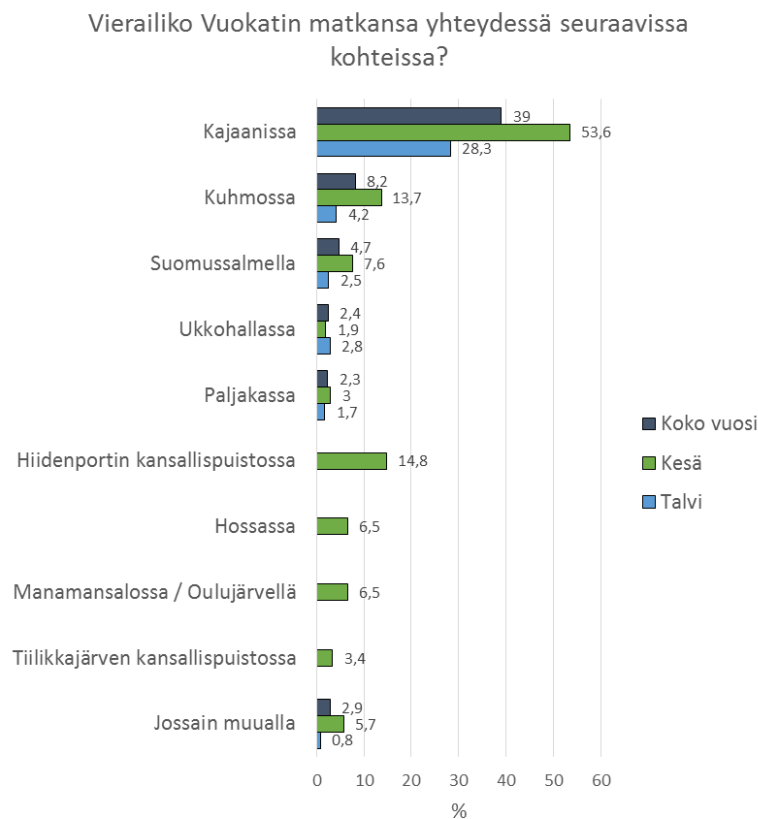

Kuvio 8. Aiempien vierailujen määrä (kesä n=253, talvi n=336).

Vuokatin vierailun pääpiirteet

Kysymyslomakkeessa vastaajia pyydettiin valitsemaan joukosta kohteita ne, joissa he olivat vierailleet tai aikoivat vierailla Vuokatin matkansa aikana. Kysytyistä paikoista eniten vierailtu oli Kajaani, jonka ilmoitti vierailukohteekseen 39 prosenttia kaikista vastaajista ja kesäkauden vastaajista yli puolet. Seuraavaksi eniten kysytyistä vierailukohteista kiinnostivat Kuhmo ja Suomussalmi ja nekin Kajaanin tavoin erityisesti kesämatkailijoita. Vierailukohteissa huomio kiinnittyy Paljakan ja Ukkohallan vähäisiin käyntiosuuksiin – kyseiset hiihtokeskukset näyttäisivät vetävän heikosti Vuokatin matkailijoita ainakaan samaan matkaan yhdistettynä.

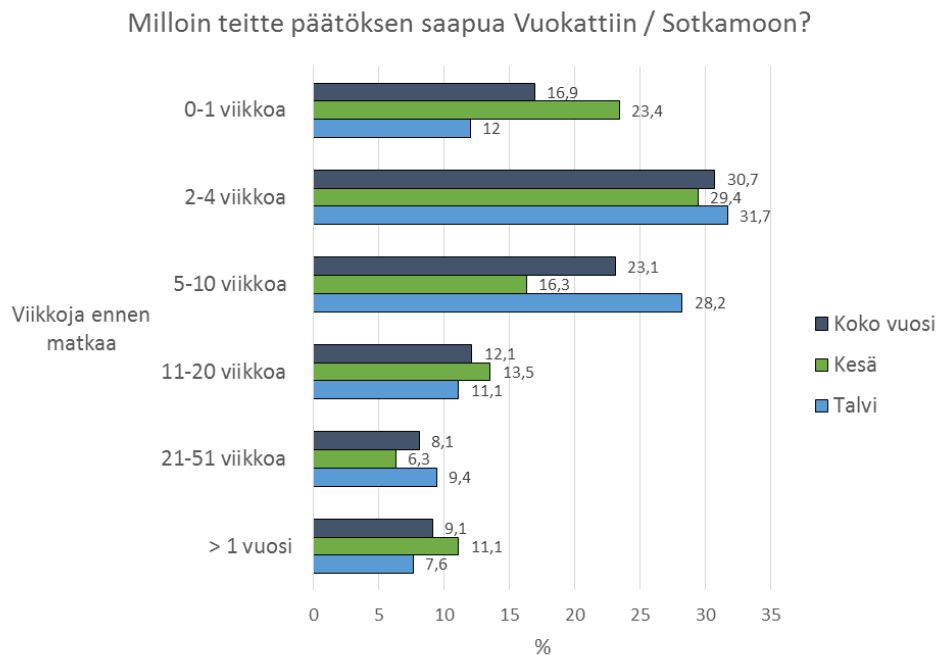
Hiidenportin ja Tiilikkajärven kansallispuistoissa, Hossassa sekä Manamansalossa / Oulujärvellä käyntejä kysyttiin pelkästään kesäkauden lomakkeessa. Näistä Hiidenportin kansallispuiston vierailuosuus oli verraten korkea, 15 prosenttia. Muita vastaajien itsensä nimeämiä vierailukohteita olivat esimerkiksi Kuusamo ja Paltamo (kuvio 9).

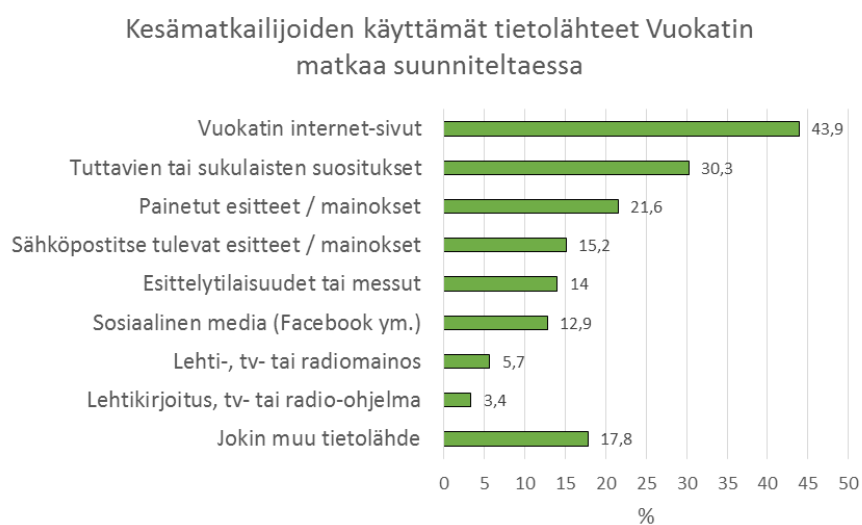
Kuvio 9. Vuokatin matkan muut vierailukohteet (kesä n=263, talvi n=357).

MATKAN SUUNNITTELU

Päätös Vuokattiin tulosta tehtiin yleisimmin noin kuukausi ennen matkaa. Kesällä aika matkapäätöksestä itse matkaan oli mediaanilla mitattuna neljä viikkoa ja talvella hieman pidempi, viisi viikkoa. Nopeita, alle viikon ennen matkaa kohdevalinnan tehneitä, oli kesämatkailijoista lähes neljännes, kun talvimatkailijoista tällaisia äkkilähdöllä tulleita oli vain 12 prosenttia (kuvio 10).

Kuvio 10. Matkapäätöksen ajoittuminen (kesä n=252, talvi n=341).

Kuvio 11. Kesämatkailijoiden käyttämät tietolähteet (n=252).

Matkan suunnittelu

Matkailijakyselyn mukaan Vuokatin kesämatkailijoiden eniten käyttämä tietolähde matkaa suunniteltaessa oli Vuokatin nettisivut, joilla vieraili 44 prosenttia kesäkauden selvitykseen osallistuneista. Toiseksi tärkein informaatiokanava oli tuttavien tai sukulaisten kertomukset eli ns. puskaradio, jota hyödynsi vajaa kolmannes matkaa suunnitellessaan. Sosiaalisesta mediasta Vuokatti-tietoa sai 13 prosenttia vastanneista. Tietolähteitä kysyttäessä ei tiedusteltu erikseen omien aikaisempien kokemusten merkittävyyttä, joka Vuokatin tapauksessa lienee varsin suuri (kuvio 11).

Talvikautena matkailijoiden käyttämiä tietolähteitä kysyttiin hieman eri tavoin kuin kesällä. Talvella vastaajia pyydettiin nimeämään lomakkeen listasta enintään kolme tärkeintä informaatiokanavaa, kun kesällä tiedonsaantikanavia kysyttiin periaatteella käyttikö luettelossa mainittua lähdettä vai ei. Erilaisesta kysymysformaattista huolimatta talvikautena kysytyjen tietolähteiden tärkeysjärjestys vastasi pääpiirteiltään kuviossa 11 esitettyä kesäkauden tietolähteiden tärkeysjärjestystä.

Miksi Vuokattiin?

MIKSI VUOKATTIIN?

Matkailun vetovoimatekijät ovat niitä asioita tai ominaisuuksia, joista matkakohteiden vetovoimaisuus muodostuu. Vetovoimatekijät voivat liittyä alueen luontoon, paikalliskulttuuriin, harrastusmahdollisuuksiin ynnä muihin tekijöihin, jotka ”tuottavat vierailuhalukkuutta tarkasteltavana olevan kohteen sijaintipaikkakunnan ulkopuolisessa väestössä” (Aho 1994).

Vuokatin matkailijaselvityksessä vetovoimatekijöitä tiedusteltiin pyytämällä vastaajia kertomaan omin sanoin, miksi he valitsivat Vuokatin matkakohteekseen. Monet kuvasivat vastauksessaan useampiakin perusteluja paikanvalinnalleen. Vastaukset kirjattiin ylös tekstitiedostoon siten, että useammasta kuin yhdestä perustelusta koostuvista vastauksista kukin paikanvalinnan kriteeri kirjoitettiin omalle rivilleen. Tämän jälkeen Vuokatin valinnan syyt luokiteltiin saman sisältöisiin teemaryhmiin. Esimerkiksi ”tuttu kohde / myönteiset aiemmat kokemukset” -teemaryhmään sijoitettiin kaikki teemaryhmän otsikkoon viittaavat maininnat. Joissakin tapauksissa Vuokatin valintakriteeri oli ilmaistu hieman epätäsmällisesti. Näissä tapauksissa maininta sijoitettiin luokkaan ”muut syyt Vuokatin valinnalle” tai tulkintaa käyttäen johonkin olemassa olevista teemaryhmistä. Kesäkauden vastauksissa paikanvalinnan syitä kuvaavia mainintoja oli kaikkiaan 417 ja talvikauden vastauksissa 549 kappaletta.

Kesäkautena Vuokatin vetovoimatekijöitä ovat ennen muuta: 1) monipuoliset liikunnalliset harrastusmahdollisuudet ja kylpylä, 2) alueen luonto, 3) Vuokatin sijainti sopivan ajomatkan päässä tai matkan varrella sekä 4) oma tai muu ei-kaupallinen majoitusmahdollisuus. Niin ikään tapahtumatarjonta (Jymyn pelit, Naapurivaaran tanssit) ja edulliset majoitustarjoukset olivat Vuokatin kesäkauden vetovoimatekijöitä. Edellisten lisäksi Vuokatin valintaan vaikutti yleisesti aiemmilta vierailukerroilta saadut myönteiset kokemukset (taulukko 1).

Taulukko 1. Kesämatkailijoiden perustelut Vuokatin valinnalle matkakohteeksi.

	Vuokatin valinnan syy	Mainintoja kpl
Harrastusmahdollisuudet	Monipuoliset liikunta- ja harrastusmahdollisuudet	56
	Golf	5
	Eryteisesti lapsille tekemistä	5
	Kylpylä	33
	Angry Birds Activity Park	4
Saavutettavuus	Sopivasti matkan varrella/välietappi	9
	Lyhyt etäisyys kotipaikkakunnalta	39
Hyväksi havaittu kohde	Tuttu kohde, myönteiset aiemmat kokemukset	30
	Hyvä/mukava/viihtyisä/upea paikka	26
Luonto	Luonto, maisemat, rauhallisuus	49
	Hyvät ulkoilumaastot	23
Majoitus omasta takaa	Oma/työpaikan/yhdistyksen/sukulaisten yms. loma-asunto tai -osake	46
Toimivat peruspalvelut	Toimivat majoitus-, ravitsemus- ym. palvelut	10
Hintataso	Hintataso, tarjoukset	15
Uusi kohde	Uusi kohde, ei ole ennen käyty	12
Tapahtumat	Jymyn peli, Naapurivaaran tanssit, tapahtumat yleensä	21
Sukulaiset	Sukulaiset, ystävät, vanha kotiseutu	13
Muut syyt	Muut syyt Vuokatin valinnalle	21

Miksi Vuokattiin?

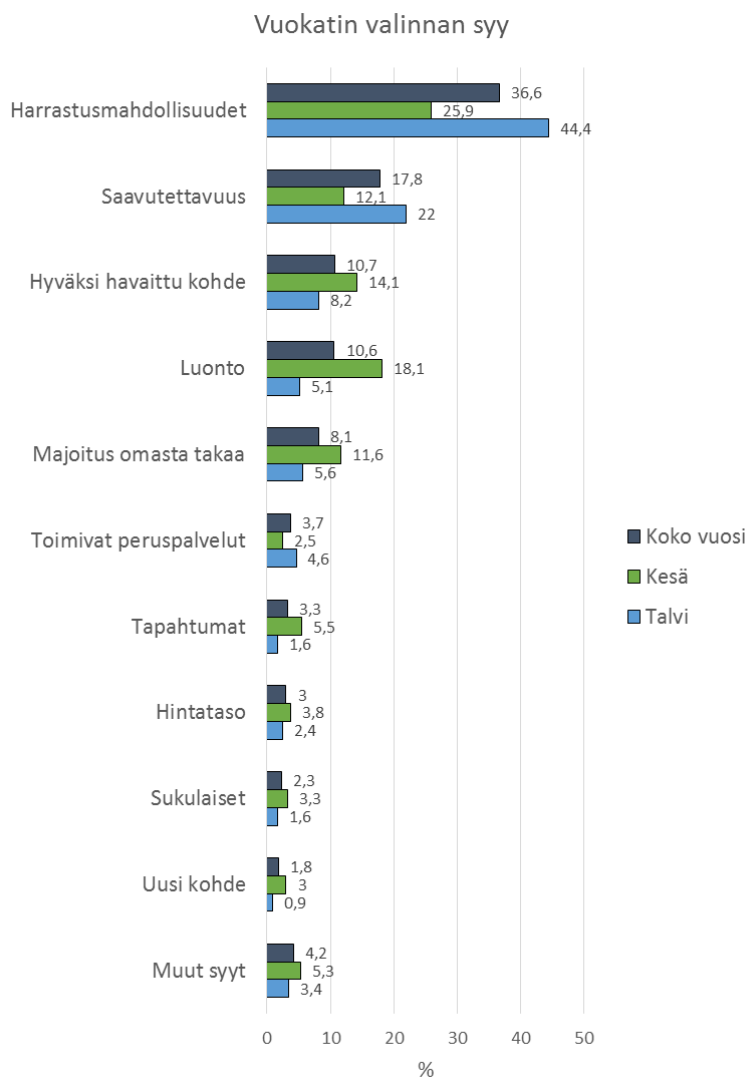
Talven vetovoimatekijät painottuivat selkeästi kahteen luokkaan: 1) monipuolisiin harrastusmahdollisuuksiin hiihto, laskettelu, kylpylä ja lasten huomiointi aktiviteettitarjonnassa erikseen mainiten sekä 2) lyhyeen etäisyyteen kotipaikkakunnalta. Vuokatin läheisyys mainittiin reilusti yli sadassa vastauksessa syyksi Vuokatin valinnalle riippumatta siitä, asuiko vastaaja Kajaanissa, Vaasassa vai Espoossa. Toisin sanoen maantieteellinen sijainti on talvella ja osin myös kesällä Vuokatin selkeä kilpailuetu suhteessa Lapin matkailukeskuksiin. Kesämatkailijoiden tavoin myös talvimatkailijoille kohteen tuttuudella ja aiemmilla kokemuksilla samoin kuin Vuokatin luonnon piirteillä oli merkitystä paikanvalintaan (taulukko 2).

Taulukko 2. Talvimatkailijoiden perustelut Vuokatin valinnalle matkakohteeksi.

	Vuokatin valinnan syy	Mainintoja kpl
Harrastusmahdollisuudet	Monipuolisuus – paljon liikunta-/urheilu-/ulkoilumahdollisuuksia ym. aktiviteetteja	95
	Hyvät hiihtomahdollisuudet/ladut	53
	Hyvät laskettelu- ja lumilautailumahdollisuudet	47
	Eryteisesti lapsille tekemistä	19
	Kylpylä	20
	Angry Birds Activity Park	10
	Saavutettavuus	Lyhyt etäisyys kotipaikkakunnalta
Hyväksi havaittu kohde	Tuttu kohde, myönteiset aiemmat kokemukset	29
	Hyvä/mukava/upea paikka	16
Luonto	Luonto, maisemat, rauhallisuus	21
	Lumi	7
Majoitus omasta takaa	Oma/työpaikan/yhdistyksen/sukulaisten yms. loma-asunto tai -osake	31
Toimivat peruspalvelut	Toimivat majoitus- ym. palvelut	25
Hintataso	Hintataso, tarjoukset	13
Uusi kohde	Uusi kohde, ei ole ennen käyty	6
Tapahtumat	Tapahtumat	9
Sukulaiset	Sukulaiset, ystävät, vanha kotiseutu	9
Muut syyt	Muut syyt Vuokatin valinnalle	18

Miksi Vuokattiin?

Kuviossa 12 on havainnollistettu vielä erikseen Vuokatin valinnan syiden suhteellista merkitystä kesällä ja talvella. Vertailun mahdollistamiseksi kohdevalinnan syiden teemaryhmiä on tietyiltä osin yhdistetty yleisemmiksi sesongista riippumattomiksi kokonaisuuksiksi. Kaavio osoittaa, että luontotekijöiden, ei-kaupallisen majoitusmahdollisuuden, aiemmista Vuokatin vierailuista saatujen myönteisten kokemusten sekä tapahtumatarjonnan tärkeys paikanvalinnan kriteerinä on kesällä suhteellisesti ottaen suurempaa kuin talvella. Talveen painottuvia vetovoimatekijöitä ovat puolestaan harrastusmahdollisuudet, lyhyt ajomatka kotoa ja Vuokatin toimiviksi arvioidut peruspalvelut.

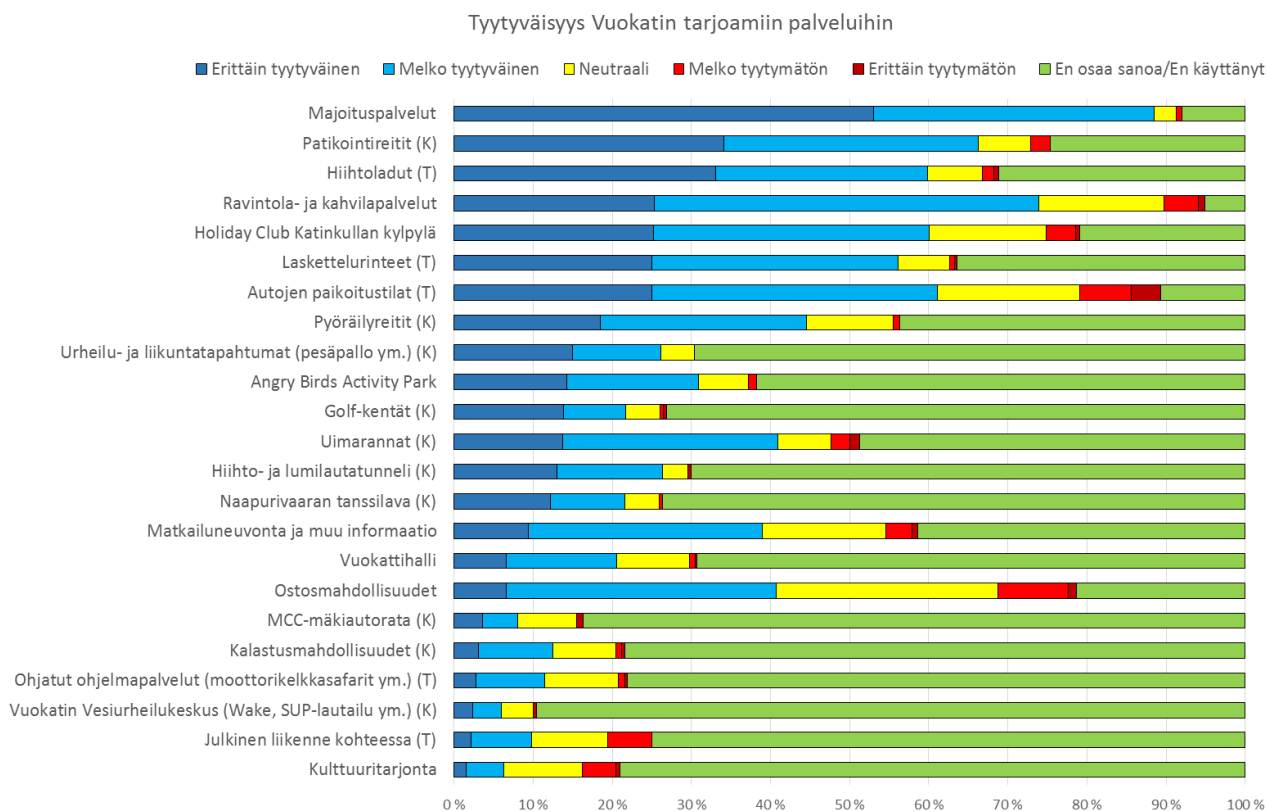
Kuvio 12. Kesä- ja talvimatkailijoiden kohdevalinnan perustelujen painotuserot.

TYTYVÄISYYS VUOKATIN MATKAILUPALVELUIHIN JA VUOKATTIIN YLEENSÄ

Kesä- ja talvikausien tiedonkeruulomakkeissa oli pitkäkköt kysymyspatterit, joilla mitattiin vastaajien tyytyväisyyttä eräisiin Vuokatin alueen matkailupalveluihin. Vastaajat arvioivat kutakin matkailupalvelua viisiportaisella asteikolla. Asteikossa viitonen ilmaisi selvitykseen osallistuneen olevan erittäin tyytyväinen kysytyyn palveluun, toisessa ääripäässä ykkösen kuvatessa hänen olevan erittäin tyytymätön kysytyyn palvelun tasoon. Asteikossa oli lisäksi vaihtoehto, jonka valitsemalla vastaaja ilmaisi, ettei hän ollut käyttänyt kyseistä palvelua tai jostain muusta syystä osannut arvioida tyytyväisyytensä tasoa.

Matkailupalveluihin tyytyväisyyden vastausjakaumat käyvät ilmi kuviosta 13. Kuviossa K-tunnuksella merkittyihin palveluihin tyytyväisyyttä kysyttiin pelkästään kesäkauden matkailijoilta ja vastaavasti T-tunnuksella merkityjä palveluja ainoastaan talvikauden matkailijoilta. Ilman K- tai T-tunnusta olevia palveluja kysyttiin sekä kesällä että talvella.

Kaaviossa vihreällä värillä olevat pylväiden osat kertovat ”en osaa sanoa/en käyttänyt” - vastausten osuudet. Kysytyistä palveluista ravintola- ja kahvilapalvelut sekä majoituspalvelut vaikuttavat olevan eniten käytettyjä, sillä yli 90 prosenttia vastaajista osasi ottaa kantaa niiden tasoon. Sen sijaan esimerkiksi Vuokatin kulttuuritarjonnasta, kalastusmahdollisuuksista tai ohjatuista ohjelmalveluista vain harvoilla oli omakohtaisia kokemuksia. Tyytymättömyyttä kuvaavaa punaista väriä on lähinnä Vuokatin ostosmahdollisuuksia, autojen paikoitustiloja (T), julkista liikennettä (T), kulttuuritarjontaa ja ravintola- ja kahvilapalveluja mittaavissa kysymyksissä ja niissäkin tyytymättömien vastaajien osuudet ovat korkeintaan 10 prosentin luokkaa.

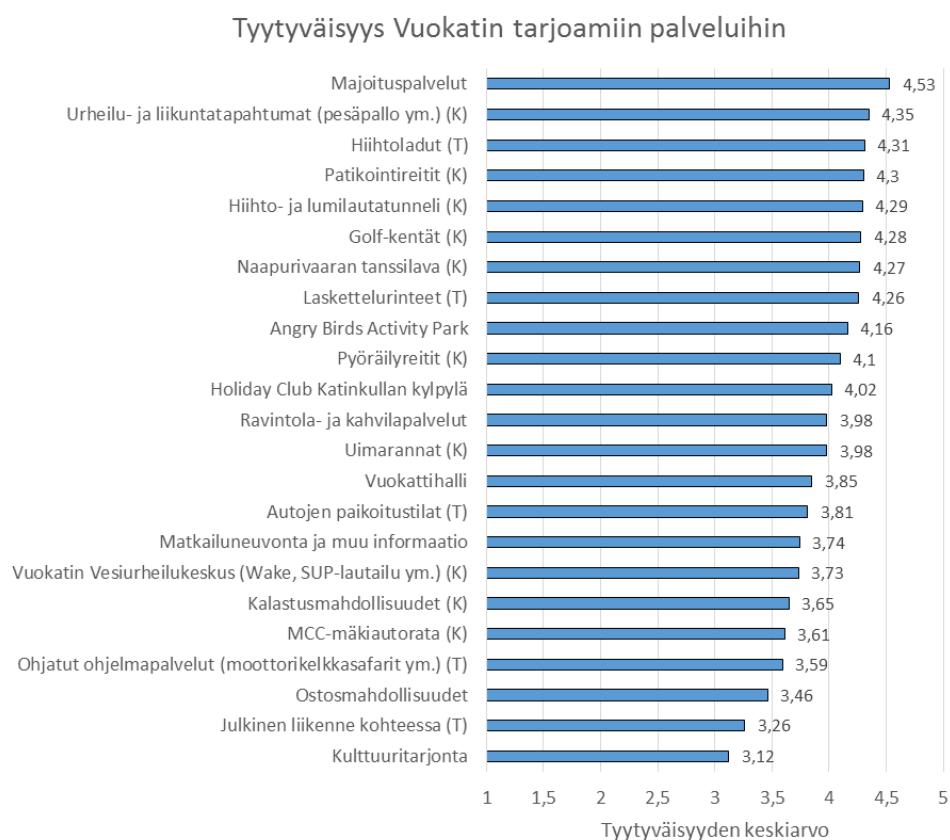

Kuvio 13. Tyytyväisyys Vuokatin matkailupalveluihin.

Tyytyväisyys Vuokatin matkailupalveluihin ja Vuokattiin yleensä

Edellistä paremman käsityksen palveluihin tyytyväisyydestä saa kuviosta 14, johon on laskettu tyytyväisyyden keskiarvot ilman, että mukana on ”en osaa sanoa/en käyttänyt” -vastauksia. Kaaviosta nähdään, että kaikkien kysytyjen palvelujen osalta tyytyväisyyden keskiarvot sijoittuvat neutraalin paremmalle puolelle. Tyytyväisyyden suhteen kärkipäässä olivat majoituspalvelut, urheilu- ja liikuntatapahtumat sekä valtaosa Vuokatin omatoimisista aktiviteettitarjonnan puitteista ja palveluista. Heikoin, mutta silloinkin positiivisen puolella oleva, tyytyväisyyden taso liittyi kulttuuritarjontaan, Vuokatin julkisen liikenteen palveluihin ja ostosmahdollisuuksiin. Merkille pantavaa kuviossa 14 on myös ravintola- ja kahvilapalvelujen tyytyväisyyden taso suhteessa majoituspalvelujen saamaan keskiarvoon.

Kaavion tuloksia tulkittaessa on huomioitava, että eräissä palveluissa havaintojen eli tyytyväisyyden tasoa arvioineiden määrät jäivät pieniksi. Vähiten arvioituja palveluja olivat Vuokatin Vesiurheilukeskus (n=26), MCC-mäkiautorata (n=41) ja kalastusmahdollisuudet (n=55). Eniten arvioituja palveluja olivat ravintola- ja kahvilapalvelut (n=581) sekä majoituspalvelut (n=562).

Kuvio 14. Tyytyväisyys Vuokatin matkailupalveluihin. Keskiarvojen laskennassa ei ole huomioitu ”en osaa sanoa/en käyttänyt” -vastauksia.

Palvelukohtaisen tyytyväisyyden lisäksi vastaajia pyydettiin antamaan yleisarvosana Vuokatile matkailukohteena asteikolla yhdestä kymmeneen. Arvostelut vaihtelivat viitosesta kymppiin. Tavallisin arvosana oli yhdeksän, jonka Vuokatile antoi 41 prosenttia kaikista kysymykseen vastanneista.

Tyytyväisyys Vuokatin matkailupalveluihin ja Vuokattiin yleensä

Annetut arvosanat osoittavat matkailijoiden olevan pääosin tyytyväisiä Vuokattiin matkailukohteena. Koko aineistossa arvosanojen keskiarvo oli 8,6 (taulukko 3). Arvosanojen vaihtelu eri vastaajaryhmissä oli sekin pientä tai paikoin lähes olematonta. Arvosanaan ei vaikuttanut käytännössä lainkaan matkailusezonki tai matkailijan lähtöalue. Pieniä, mutta t-testien tai yksisuuntaisten varianssianalyyysien perusteella tilastollisesti merkitseviä, eroja keskiarvoissa ilmeni vastaajan sukupuolen, ikäluokan, aiempien vierailujen ja Vuokatissa yöpymisen suhteen. Naisten arviot Vuokatista matkailukohteena olivat hieman myönteisempiä kuin miesten arviot (t 4,0; p 0,000). Samoin vanhempien ikäluokkien edustajien näkemykset Vuokatista olivat rahtusen positiivisempia kuin nuorempien ikäluokkien edustajilla (F 2,9; p 0,004). Aiemmat Vuokatin vierailut vaikuttivat arvosanoihin siten, että Vuokatissa ennenkin käyneiden arvosanat olivat hiukan korkeampia kuin ensikertalaisilla (t 2,4; p 0,006). Vastaavasti Vuokatissa yöpyneet antoivat Vuokatile keskimäärin hieman päiväkävijöitä korkeampia arvosanoja (t 5,1; p 0,000).

Taulukko 3. Arvosana Vuokatile matkailukohteena asteikolla 1-10.

	n	Arvosanan keskiarvo
Koko vuosi	601	8,6
Kausi		
kesä	256	8,7
talvi	345	8,6
Sukupuoli		
nainen	346	8,8
mies	242	8,5
Syntymävuosi		
-1949	80	8,7
1950-1959	110	8,8
1960-1969	103	8,8
1970-1979	139	8,6
1980-1989	98	8,5
1990-	52	8,4
Asuinalue (NUTS2, 2005)		
Itä-Suomi	144	8,6
Etelä-Suomi	168	8,6
Länsi-Suomi	116	8,7
Pohjois-Suomi	139	8,6
Aiempia vierailuja		
on	533	8,7
ei	63	8,4
Yöpyikö Vuokatissa		
kyllä	543	8,7
ei	50	8,2

KOTIMAISTEN MATKAILIJOIDEN KESKIMÄÄRÄINEN RAHANKÄYTTÖ

Matkailijakyselyn eräs tärkeimmistä tavoitteista oli selvittää, paljonko Vuokatin vierailijat käyttävät keskimäärin rahaa Sotkamon kunnan alueella eri kulutuskohteisiin ja yhteensä. Vuokatin kysymyslomakkeessa rahankäyttökysymyksiä oli sivun verran. Kysymykset muotoiltiin Kuoskun, Kauppilan ja Karjalaisen (2014) aiemmassa tutkimuksessa käyttämän lomakkeen pohjalta.

Lomakkeen rahankäyttöosion aluksi vastaajilta kysyttiin, monenko henkilön Vuokatin/Sotkamon matkasta aiheutuneita menoja ja rahankäyttöä hänen vastauksensa koskee. Yhden henkilön rahankäytön kirjasi 12 prosenttia kysymykseen vastanneista. Kahden henkilön puolesta rahankulutusta arvioi 45 prosenttia, kolmen henkilön 10 prosenttia ja neljän henkilön 17 prosenttia vastanneista. Maksimissaan yhdessä vastauslomakkeessa summattiin 13 henkilön kulutus Sotkamon alueella.

Itse rahankäyttöä kysyttiin seuraavalla kysymyksellä:

”Arvioikaa, kuinka paljon rahaa matkanne aikana käyttitte/arvioitte käyttävänne alla lueteltuihin kulutuskohteisiin (mukaan lukien etukäteisostot) Vuokatissa/Sotkamossa (eli mukaan ei lasketa esim. matkan aikana kertyneitä kustannuksia kotipaikkakunnalta Sotkamoon ja Sotkamosta takaisin kotipaikkakunnalle).”

Kysytyt kulutuskohteet olivat:

- Majoitus
- Kahvila- ja ravintolaostokset (sis. huoltoasemien kahvilaostokset)
- Ruoka-, päivittäistavara- ja erikoistavaraostokset (marketit, valintamyymälät, kioskit, harrastusvälineet, Alko, matkamuistot, apteekki jne)
- Virkistys- ja ohjelmapalvelut (kesällä selitteenä: teattereiden, museoiden ja tapahtumien pääsymaksut, huvi- ja teemapuistot kuten Angry Birds, liikuntaharrasteet, ohjelmapalvelut; talvella selitteenä: hissiliput, ohjelmapalvelut, urheilulaitosten toiminta, huvi- ja virkistystoiminta)
- Polttoainekulut ja korjaamopalvelut
- Taksit ja muut paikallisliikenteen palvelut
- Muu, mikä?

Taulukosta 4 ilmenee, kuinka paljon kotimaiset matkailijat keskimäärin käyttivät rahaa Vuokatin matkallaan Sotkamon kunnan alueella eri kulutuskohteisiin. Ulkomaisten matkailijoiden rahankulutusta ei voitu laskea vastaajien vähäisen määrän johdosta. Taulukkoon on eritelty päiväkävijöiden ja yöpyneiden kulutukset henkilöä kohden laskettuna. Nämä luvut on saatu jakamalla ensin kulutuskohteittaiset rahankäytöt sillä, kuinka monen henkilön Vuokatin matkasta aiheutuneita menoja vastaus koski. Tämän jälkeen jakolaskujen tuloksista laskettiin keskiarvot. Taulukon viimeisessä sarakkeessa on vielä erikseen Vuokatissa tai muualla Sotkamossa yöpyneiden rahankäyttö kulutuskohteittain yhtä henkilöä ja yhtä yöpymisvuorokautta kohden, joka on saatu jakamalla henkilöä kohden lasketut menot Vuokatissa/Sotkamossa vietettyjen öiden määrällä ja laskemalla vastaavalla tavalla keskiarvot jakolaskujen tuloksista.

Matkailijoiden rahankäyttöä tarkasteltaessa on huomattava, että luvuissa on mukana arvonlisävero.

Kotimaisten matkailijoiden keskimääräinen rahankäyttö

Taulukko 4. Kotimaisten matkailijoiden keskimääräinen rahankäyttö (kesä ja talvi).

Kulutuskohte	Päiväkävijät €/hlö n=42	Yöpyjät €/hlö n=486	Yöpyjät €/hlö/yöp.vrk n=476-486
Majoitus	0	113,5	30,5
Kahvila- ja ravintolaostokset	17,6	53,8	15,5
Ruoka-, päivittäistavara- ja erikoistavaraostokset	8,1	49,7	11,3
Virkistys- ja ohjelmapalvelut	25,2	29,8	7,9
Polttoainekulut ja korjaamopalvelut	7,4	17,3	4,9
Taksit ja muut paikallisliikenteen palvelut	0	1,9	0,3
Muu	1,8	2,9	0,5
YHTEENSÄ	60,1	268,9	70,9

Taulukko 5. Kotimaisten kesämatkailijoiden keskimääräinen rahankäyttö.

Kulutuskohte	Päiväkävijät €/hlö n=5	Yöpyjät €/hlö n=223	Yöpyjät €/hlö/yöp.vrk n=220-223
Majoitus	-	101,9	28,1
Kahvila- ja ravintolaostokset	-	46,6	13,9
Ruoka-, päivittäistavara- ja erikoistavaraostokset	-	54,9	11,8
Virkistys- ja ohjelmapalvelut	-	16,4	3,9
Polttoainekulut ja korjaamopalvelut	-	16,8	5,0
Taksit ja muut paikallisliikenteen palvelut	-	2,1	0,4
Muu	-	4,2	0,7
YHTEENSÄ	-	242,9	63,8

Taulukko 6. Kotimaisten talvimatkailijoiden keskimääräinen rahankäyttö.

Kulutuskohte	Päiväkävijät €/hlö n=37	Yöpyjät €/hlö n=263	Yöpyjät €/hlö/yöp.vrk n=256-263
Majoitus	0	123,3	32,5
Kahvila- ja ravintolaostokset	16,9	59,9	16,8
Ruoka-, päivittäistavara- ja erikoistavaraostokset	7,7	45,3	10,8
Virkistys- ja ohjelmapalvelut	24,6	41,1	11,2
Polttoainekulut ja korjaamopalvelut	4,3	17,7	4,7
Taksit ja muut paikallisliikenteen palvelut	0	1,7	0,3
Muu	2,1	1,8	0,4
YHTEENSÄ	55,6	290,8	76,7

Kotimaisten matkailijoiden keskimääräinen rahankäyttö

Taulukon 4 mukaan päiväkävijöiden keskimääräinen rahankäyttö oli 60 euroa, joka kului valtaosin virkistys- ja ohjelmapalveluihin sekä kahvila- ja ravintolaostoksiin. Yöpyneiden henkilöä kohden laskettu rahankäyttö oli 269 euroa, josta 42 prosenttia kului majoittumiseen. Seuraavaksi suurimpia yöpyneiden menoeriä olivat kahvila- ja ravintolaostokset (20 %), kauppaostokset (18 %), virkistys- ja ohjelmapalvelut (11 %) sekä polttoainekulut ja korjaamopalvelut (6 %).

Taulukoissa 5 ja 6 on esitetty vastaavat luvut erikseen kesä- ja talvikauden aineistoista laskettuina (paitsi että kesäkauden päiväkävijöiden rahankäyttöä ei pystytty arvioimaan alhaisen vastausmäärän vuoksi). Taulukot osoittavat yöpyvän talvimatkailijan jättävän Sotkamoon keskimäärin hieman enemmän rahaa, kuin mitä kesäkautena yöpyvä matkailija yleensä kuluttaa. Talvella keskimääräinen yöpyntä henkilöä kohden oli 291 euroa ja kesällä 243 euroa. Yöpymisvuorokautta kohden talvella kului 77 euroa ja kesällä 64 euroa. Ero selittyy etenkin virkistys- ja ohjelmapalvelujen käytöstä, joihin talvella satsattiin yöpymisvuorokautta kohden 41 euroa (mukana esim. hissiliput) ja kesällä vain 16 euroa. Myös majoitukseen sekä kahvila- ja ravintolaostoksiin käytettiin talvella yleensä enemmän rahaa kuin kesällä.

Taulukossa 7 on vielä vertailtu majoitusmuodon vaikutusta rahankäyttöön. Hotellissa majoittuneiden kokonaiskulutus yöpymisvuorokautta kohden oli selvästi suurempaa kuin vuokratessa loma-asunnossa tai matkailuautossa/-vaunussa tai muualla (esim. oma lomaosake, yrityksen/yhdistyksen loma-asunto, sukulaisten luona) majoittuneilla. Hotelliyöpyjiltä kului enemmän rahaa majoittumisen ohella myös kahviloihin ja ravintoloihin.

Taulukko 7. Kotimaisten matkailijoiden keskimääräinen rahankäyttö majoitusmuodon mukaan (kesä ja talvi).

Kulutuskohde	Hotelli	Vuokrattu loma-asunto tai matk.auto	Muu
	€/hlö/yöp.vrk n=210-214	€/hlö/yöp.vrk. n=93-95	€/hlö/yöp.vrk n=173-177
Majoitus	42,3	29,1	17,0
Kahvila- ja ravintolaostokset	22,8	12,5	8,2
Ruoka-, päivittäistavara- ja erikoistavaraostokset	11,1	11,4	11,3
Virkistys- ja ohjelmapalvelut	9,0	9,4	5,6
Polttoainekulut ja korjaamopalvelut	6,6	4,1	3,2
Taksit ja muut paikallisliikenteen palvelut	0,3	0,3	0,4
Muu	0,4	0,7	0,5
YHTEENSÄ	92,5	67,5	46,2

Miten kehittäisitte Vuokatin matkailupalveluja tulevaisuutta ajatellen?

MITEN KEHITTÄISITTE VUOKATIN MATKAILUPALVELUJA TULEVAISUUTTA AJATELLEN?

Kesä- ja talvimatkailijat kirjoittivat vastauksensa otsikon avoimena esitettyyn kysymykseen omin sanoin. Vuokatin valinnan syiden tavoin vastaukset ryhmiteltiin vastausten sisällön mukaisiin teemaryhmiin (esim. ”ravintola- ja kahvilapalvelujen lisääminen ja monipuolistaminen”). Kuhunkin teemaryhmään luokiteltujen kehittämistarpeiden ja -ideoiden määrät selviävät kuvioista 15. Vastaukset kokonaisuudessaan ovat luokiteltuina erillisessä tekstitiedostossa, joka on tarvittaessa saatavissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan matkailutieto -hankkeen projektipäälliköltä (pasi.korhonen at kamk.fi), mikäli yksityiskohtaisten tietojen käyttötarkoitusta voidaan pitää hyväksyttävänä.

Karkeasti noin puolet kehittämisajatuksista liittyi Vuokatin aktiviteettitarjontaan ja sen puitteisiin. ”Liikunta- ja ulkoiluaktiviteetit sekä hyvinvointipalvelut” -ryhmään sijoitettuja palvelutarpeita olivat esimerkiksi ohjatut liikuntatunnit ja -kurssit, uintikurssit, veneilykurssit, jumpat, pilates ja myös jooga ja mindfulness. Ratsastusmahdollisuuksien mainostamisessa olisi eräiden vastaajien mielestä toivomisen varaa. Muita toiveita olivat mm. lisäväylät frisbeegolfiin, retkiluistelun kehittäminen, beach volley -kenttä, sisäkiipeilyhalli tai Flowpark-tyyppinen kiipeilypuisto, kalastusmahdollisuuksien järjestäminen ja opastetut vierailut Hiidenportin kansallispuistoon.

Vuokatin kehittämistarpeiden ja -ideoiden kohdistuminen

Kuvio 15. Vuokatin matkailupalvelujen kehittämistarpeiden ja -ideoiden kohdistuminen.

”Hiihto ja laskettelu” -ryhmässä on pelkästään kyseisiä lajeja koskevia ehdotuksia. Latuja voisi olla enemmän ja valaistusta Katinkultaan asti. Vanhemmalle väelle toivottiin vähemmäisiä latuja ja toisaalta lapsiperheille laavuja, minne lasten kanssa on mukava hiihdellä. Hiihtotunnelin kevään aukioloa toivottiin pidemmäksi. Latujen kunnossapitoa koskevia mainintoja ei ollut kuin yksi kappale. Latujen tavoin myös laskettelurinteitä saisi olla enemmän. Jotkut vastaajat ehdottivat gondolihissin rakentamista ja lumivarmuuden kehittämistä innovatiivisesti. Ehdottipa joku Vuokatin vaaran korottamistakin.

Miten kehittäisitte Vuokatin matkailupalveluja tulevaisuutta ajatellen?

”Vaellus-, pyöräily- ja moottorikelkkareitit” -ryhmässä useat kehittämis ehdotukset koskivat lahonneiden pitkospuiden uusimista. Muutama hiihtoa harrastamaton matkailija esitti talvireittejä myös kävelijöille. Maasto- ja maantiepyöräilyyn sekä moottorikelkkailuun liittyen toivottiin enemmän reittejä. Vaikka Vuokatin reittiopasteita on viime vuosina parannettu, oli ryhmässä ”Opasteiden lisääminen ja selkeyttäminen, ulkoilukartat” edelleen runsaasti kehittämis ehdotuksia. Ryhmässä ”Tekemistä lapsille ja nuorille” nostettiin esille esimerkiksi ulkoleikki puiston tarve.

Ryhmässä ”Kulttuuria, tanssia, musiikkia ja iltaohjelmaa” esitysten pääviestinä oli kulttuuripalveluiden yhdistäminen liikunta- ja luontomatkailuun. Kehittämis ehdotuksissa mainittiin esimerkiksi elokuvat, maalaus- ja musiikkitapahtumat, teatteri- ja konserttiretket, opastetut kiertoajelut Sotkamon kohteisiin, Veikko Huovisen esille tuominen, hiihto- ja alppihiihtomuseo sekä tanssit live-esiintyjien säästyksellä.

”Kylpylän uudistaminen ja laajentaminen” oli monen vastaajan toivelistalla. Vastauksissa viitattiin paitsi uudistamiseen ja laajentamiseen, myös esteettömyyden huomioon ottamiseen uudistuksia tehtäessä. Jotkut vastaajat toivoivat aaltokonetta, rantasaunoja ja avantouintimahdollisuutta.

Muuhun kuin aktiviteettitarjontaan liittyvät Vuokatin matkailupalvelujen kehittämistarpeet ja -ideat kuuluivat yleisimmin ryhmään ”Ravintola- ja kahvilapalvelujen lisääminen ja monipuolistaminen”. Monen vastaajan mielestä kahviloita ja ruokapaikkoja on ylipäänsä liian vähän. Määrän ohella tarvetta näyttäisi olevan ravintolatarjonnan ja ruokavalikoimien monipuolistamiseen: vastauksissa toivottiin esimerkiksi kotiruokatyylisiä ruokapaikkoja, salaattiruokia tai muuta kevyempää syötävää, vegaaniruokaa, pastaan erikoistunutta ravintolaa, paikallista ruokakulttuuria ja vaihtelua lasten ruokalistoihin. Vuokatin ydinalueen palvelujen lisäksi joissakin vastauksissa kiinnitettiin huomiota latukahviloiden lisätarpeeseen ja aukioloaikoihin.

”Majoituspalvelut” -ryhmässä oli paljolti yksityiskohtiin menevää palautetta majoitus huoneiden ja niiden kalusteiden puutteista. ”Asiakaspalvelu” -ryhmän vastauksissa korostettiin nimensä mukaisesti palveluasenteen merkitystä ja ”Halvemmat hinnat ja pakettitarjoukset” -ryhmän vastauksissa otsikkoonsa viittaavia asioita.

”Julkinen liikenne” -ryhmään sijoitetuissa kommentteissa, joita oli verraten paljon, toivottiin yleisesti sujuvampia kuljetuspalveluja julkisilla kulkuvälineillä. Täsmennetyistä vastauksista suuri osa koski Kajaanin ja Vuokatin välisten bussiyhteyksien lisäämistä juna-aikataulut huomioiden. Kajaanin lisäksi tiheämpiä linja-autoyhteyksiä tarvittaisiin joidenkin mielestä Vuokatti-Sotkamo -välille. Jotkut taas toivoivat Ski-bussiin lisävuoroja ja sen liikennöintiä myös syksyisin.

Julkisten liikenneyhteyksien tavoin kehittämistarpeet ja -ideat kohdistuivat melko usein ”Tiedotus ja markkinointi” -teemaan. Erästä vastaajaa lainaten harrasteiden mahdollisuudet, sijainnit ja hinnat voisivat olla helpommin löydettävissä. Samoin olisi hyvä, jos viikko-ohjelmat yms. löytyisivät keskitetysti yhdestä paikasta. Kehittämisideoiksi tarjottiin esimerkiksi mobiilisovellutuksia palvelujen ja kohteiden markkinointiin sekä mökkien välityspörssiä nettiin.

VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Sukupuoli, ikä, koulutus, sosioekonominen asema ja kotitalouden tulotaso

Niin kesällä kuin talvellakin enemmistö kyselyyn vastanneista oli naisia. Koko aineistossa naisten osuus oli 58 prosenttia ja miesten 42 prosenttia (taulukko 8).

Taulukko 8. Vastaajien sukupuoli- ja ikäjakaumat.

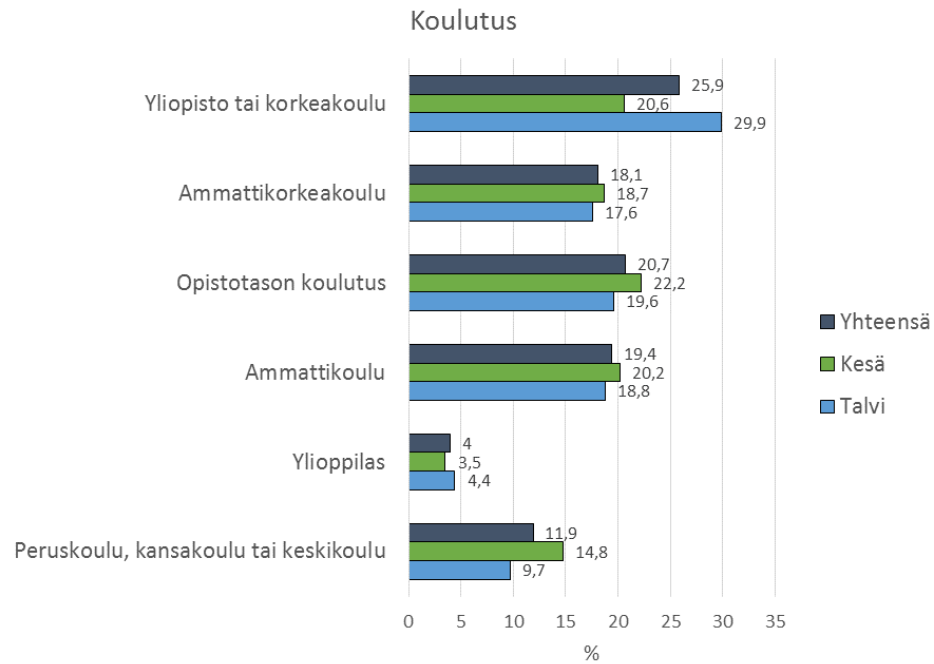
	Koko vuosi %	Kesä %	Talvi %
Sukupuoli			
nainen	58,4	60,2	57,0
mies	41,6	39,8	43,0
Syntymävuosi			
-1949	14,2	18,0	11,4
1950-1959	19,3	23,8	15,8
1960-1969	17,3	18,4	16,4
1970-1979	24,0	16,4	29,6
1980-1989	16,6	15,2	17,6
1990-	8,7	8,2	9,1
Keski-ikä	48 v.	50 v.	46 v.

lältään vastaajat olivat yleisimmin 1970-luvulla syntyneitä (taulukko 8). Koko aineistossa vastaajien keski-ikä oli 48 vuotta. Talveen verrattuna kesäkautena selvitykseen osallistuneiden joukossa oli suhteessa enemmän vanhempien ikäluokkien edustajia ja vastaavasti vähemmän nuorempien ikäluokkien edustajia, mikä näkyi myös keski-ässä (kesä 50 v., talvi 46 v.).

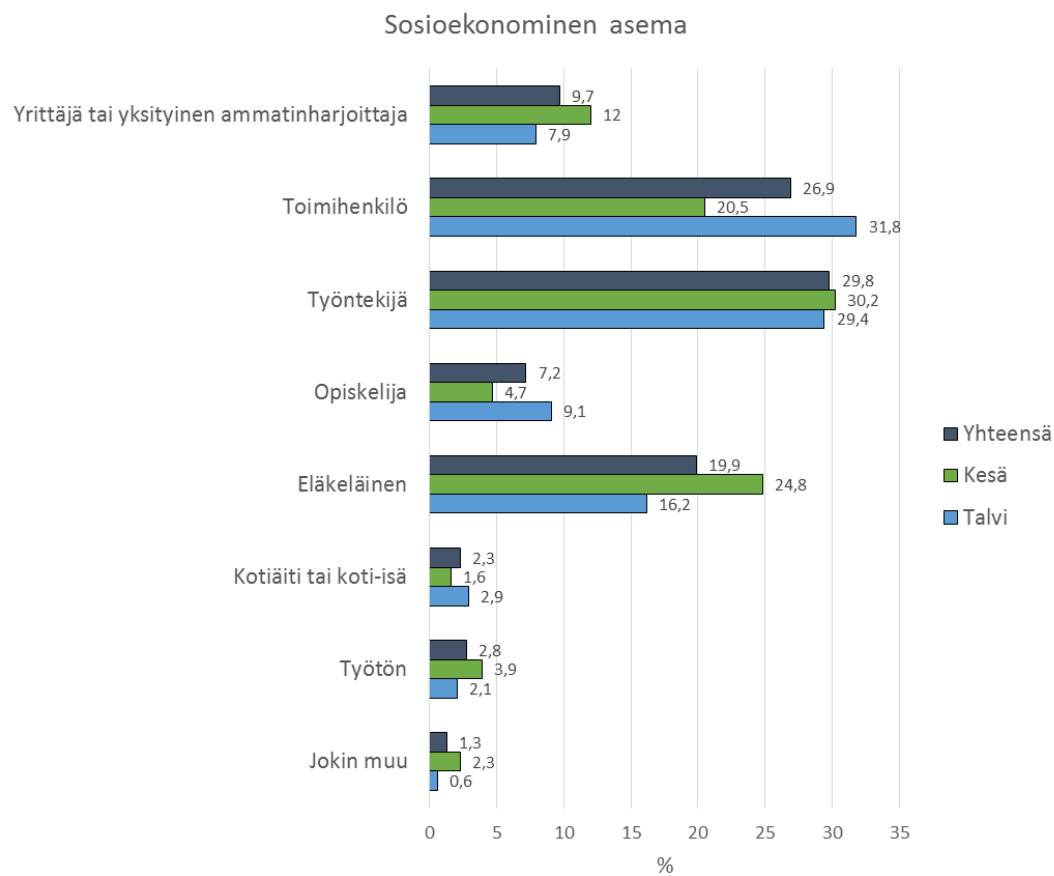
Vastaajista 44 prosentilla oli ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinto. Opistotason tai ammatillisen tutkinnon suorittaneita oli kumpiakin noin viidennes vastaajista. Talvella kyselyyn vastanneiden koulutusaste oli korkeampi kuin kesämatkailijoilla. Talvella ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon suorittaneita oli 48 prosenttia kun kesällä vastaava osuus oli 39 prosenttia (kuvio 16).

Kysymykseen sosioekonomisesta asemasta yleisimmät annetuista vastausvaihtoehdoista olivat työntekijä (30 %) ja toimihenkilö (27 %). Kesällä yrittäjien ja eläkeläisten osuudet olivat suurempia kuin talvella. Talvikauden vastaajissa oli puolestaan suhteessa enemmän toimihenkilöitä ja opiskelijoita (kuvio 17).

Vastaajien taustatiedot

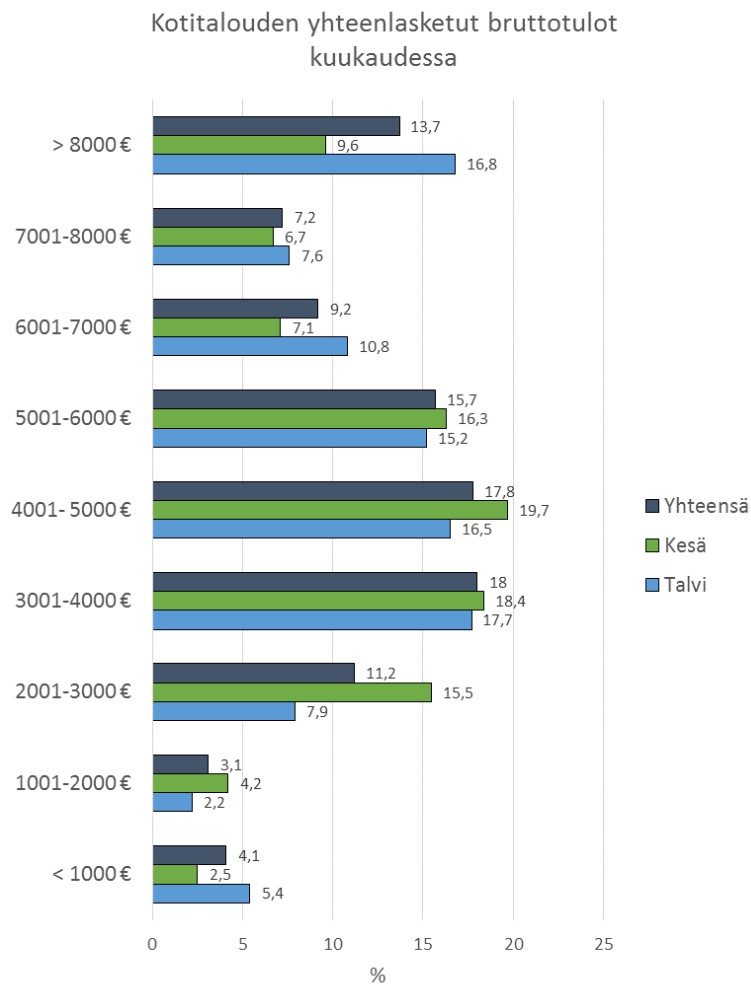
Kuvio 16. Vastaajien ylin koulutus (kesä n=257, talvi n=341).

Kuvio 17. Vastaajien sosioekonominen asema (kesä n=258, talvi n=340).

Vastaajien taustatiedot

Vastaajien kotitalouden bruttotulojen osalta viidennes matkailijoista asui taloudessa, joka ansaitsi yli 7 000 euroa kuukaudessa. Alle 2 000 euron kuukausitulon talouksissa asuvia oli koko aineistossa seitsemän prosenttia. Kotitalouden tulotason mediaaniluokka oli 4 001 - 5 000 euroa kuukaudessa. Koulutusasteen tavoitin myös tulotaso oli talvimatkailijoilla keskimääräisesti korkeampi kuin kesällä kyselyyn vastanneilla. Kuten aiemmin taulukoista 5 ja 6 ilmeni, talvimatkailijat myös kuluttivat Sotkamon alueella rahaa kesämatkailijoita enemmän (kuvio 18).

Kuvio 18. Vastaajien kotitalouden yhteenlasketut bruttotulot kuukaudessa (kesä n=239, talvi n=316).

Vastaajien lähtöalueet

Matkailukyselyn perusteella Vuokatin matkailun tärkeimpiä lähtömaakuntia ovat Pohjois-Pohjanmaa, Uusimaa ja Pohjois-Savo. Näistä maakunnista tulleiden matkailijoiden osuus oli yhteensä 43 prosenttia. Vähiten kyselyaineistossa edustettuja maakuntia olivat Lappi, Etelä-Karjala ja Satakunta. Ulkomailla asuvia vastaajia aineistossa oli kuusi kappaletta, ahvenanmaalaisia ei vastaajien joukossa ollut lainkaan (taulukko 9).

Manner-Suomen maakuntien vuoden 2016 alun väkilukuihin (Tilastokeskus 2017) suhteutettuna suurin prosentuaalinen ”aliedustus” Vuokatin kokonaisaineistossa oli Uudeltamaalta (-16 %), Varsinais-Suomesta (-5 %) ja Pirkanmaalta (-3 %). Selvimmin

Vastaajien taustatiedot

”yliedustettuina” aineistossa olivat puolestaan Pohjois-Pohjanmaa (+11 %), Pohjois-Savo (+7 %), Pohjois-Karjala (+4 %) ja Keski-Pohjanmaa (+3 %). Toisin sanoen lähimaakunnissa on Vuokatin kävijöitä suurempi osuus väestöstä kuin esimerkiksi Uudellamaalla.

Matkailijoiden lähtöalueet vaihtelivat jonkin verran sesongista riippuen. Esimerkkejä lähtöalueiden kausivaihtelusta ovat Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Keski-Suomi, joista tulevien matkailijoiden osuus oli talvella suurempi kuin kesällä (taulukko 9).

Taulukko 9. Vastaajien asuinmaakunnat.

	Koko vuosi %	Kesä %	Talvi %
Pohjois-Pohjanmaa	18,2	18,4	18
Uusimaa	13,4	14,8	12,4
Pohjois-Savo	11,1	14	8,9
Pohjois-Karjala	7,3	7,6	7,1
Pirkanmaa	6,5	8	5,3
Keski-Suomi	4,4	2,8	5,6
Keski-Pohjanmaa	4,3	0,8	6,8
Varsinais-Suomi	3,9	3,2	4,4
Etelä-Pohjanmaa	3,7	3,6	3,8
Etelä-Savo	3,7	4	3,6
Kanta-Häme	3,6	5,6	2,1
Kainuu	3,4	3,2	3,6
Kymenlaakso	3,1	1,6	4,1
Pohjanmaa	3,1	0,4	5
Päijät-Häme	3,1	4,4	2,1
Satakunta	2,6	3,2	2,1
Etelä-Karjala	2,4	3,2	1,8
Lappi	1,4	1,2	1,5
Ulkomaat	1	0	1,8
Yhteensä	100	100	100

Vuokatin matkailijakyselyyn vastanneita oli kaikkiaan 146:stä eri kunnasta. Lähtökunnista tavallisimpia olivat yleisyysjärjestyksessä Oulu, Kuopio, Helsinki, Espoo, Joensuu, Jyväskylä ja Tampere.

YHTEENVETO

Keskimääräinen Vuokatin matkailija

Selvityksessä tarkastellaan Vuokatissa vierailevien kotimaisten matkailijoiden asiakasrakennetta. Selvityksen perusteella tyypillinen Vuokatin kävijä:

- asuu Pohjois-Pohjanmaalla, Uudellamaalla tai Pohjois-Savossa;
- on käynyt Vuokatissa ennenkin useita kertoja;
- tekee päätöksen Vuokattiin tulosta noin kuukausi ennen matkaa;
- tukeutuu matkaa suunnitellessaan omien aiempien kokemusten lisäksi Vuokatin internet-sivuihin, tuttavien tai sukulaisten suosituksiin ja painettuihin esitteisiin;
- valitsee Vuokatin matkakohteeksi Vuokatin tarjoamien monipuolisten harrastusmahdollisuuksien, lyhyen ajomatkan ja alueen luonnon vetovoimaisuuden takia;
- matkustaa Vuokattiin omalla autolla puolison ja kahden lapsen kanssa;
- viiptyy perillä 2-3 yötä tai viikon majoittuen hotellissa;
- jättää lomallaan rahaa Sotkamoon 269 euroa per henkilö, josta kuluu majoittumiseen 42 %, kahviloihin ja ravintoloihin 20 %, kauppaostoksiin 18 %, virkistykseen ja ohjelmapalveluihin 11 % sekä polttoainekuluihin ja korjaamopalveluihin 6 %;
- on varsin tyytyväinen etenkin Vuokatin majoituspalveluihin, urheilu- ja liikuntatapahtumiin sekä valtaosaan monipuolisen aktiviteettitarjonnan puitteista ja palveluista;
- ei ole aivan yhtä tyytyväinen Vuokatin kulttuuritarjontaan, julkisen liikenteen palveluihin ja ostosmahdollisuuksiin – aivan huipulle eivät myöskään yllä alueen ravintola- ja kahvilapalvelut;
- antaa Vuokatille matkailukohteena yleisarvosanaksi 8,6 asteikolla 1-10.

Edellä esitetyssä tyypittelyssä ei ole eroteltu kesä- ja talvikausien vierailijoiden ominaispiirteitä. Selvityksen mukaan keskimääräiset kesä- ja talvimatkailijat poikkeavat toisistaan esimerkiksi matkaseuran, kotitalouden tulotason ja rahankäytön suhteen. Talvimatkailija tulee Vuokattiin useimmiten perheen ja lasten kanssa kesämatkailijan ollessa yleisemmin liikenteessä kahdestaan puolison tai kumppanin kanssa. Talvimatkailijan kotitalouden tulotaso on keskimäärin korkeampi ja he myös kuluttavat Sotkamossa enemmän rahaa henkilöä ja yöpymisvuorokautta kohden kuin kesämatkailijat. Niin ikään syissä Vuokatin valintaan matkakohteeksi on sesonkikohtaisia painotuseroja: talvella korostuu monipuolisten harrastusmahdollisuuksien ja lyhyen ajomatkan merkitys, kesällä puolestaan muun muassa Vuokatin alueen luonnon vetovoimaisuuden, ei-kaupallisen majoitusmahdollisuuden ja tapahtumatarjonnan merkitys.

Vuokatti ja sen kehittäminen

Asiakasrakenteeltaan Vuokatin matkailukeskus profiloituu aktiivisten ja omatoimisten ulkoilmaihmisten perhematkakohteeksi, josta löytyy latujen, rinteiden, retkeilyreittien ja golfkenttien lisäksi kylpylärientoja, Angry Birds -puisto ja muita indoor-aktiviteetteja. Monipuolisten harrastusmahdollisuuksien ja perhematkailupainotuksen ohella Vuokatille leimallisia piirteitä ovat ajoajassa mitattuna hyvä saavutettavuus, liikunta- ja urheilumatkailuun erikoistuminen sekä matkailukysynnän ympärivuotisuus suhteessa muihin saman kokoluokan matkailukeskuksiin.

Yhteenveto

Kotimaisten lapsiperheiden kohteena Vuokatti onkin pärjännyt hyvin kilpailussa pohjoisen suurten matkailukeskusten kanssa, johtuen pitkälti juuri Vuokatin maantieteellisestä sijainnista ja perheille soveltuvasta aktiviteettitarjonnasta. Toisin on kansainvälisessä matkailussa, missä Vuokatti on jäänyt venäläismatkailua lukuun ottamatta jälkijunaan. Vuonna 2016 Vuokatin/Sotkamon rekisteröidyistä yöpymisistä vain seitsemän prosenttia oli kansainvälisten majoittujien tuottamia, kun Saariselällä/Inarissa vastaava osuus oli 49 prosenttia, Levillä/Kittilässä 44 prosenttia Ylläksellä/Kolarissa 39 prosenttia ja Rukalla/Kuusamossa 21 prosenttia (Tilastokeskus/Visit Finland 2017). Vuokatissa kansainvälisen matkailun heikko tilanne on tiedostettu ja asian korjaamiseksi vuoden 2017 alussa käynnistettiin kolmevuotinen ”Vauhtia Vuokatin (Kajaani-Oulujärvi) kv-matkailuun” -hanke (Sotkamon kunta 2017).

Selvitykseen osallistuneilta matkailijoilta kysytyt Vuokatin matkailun kehittämistarpeet ja -ideat nostivat esiin useita asioita, jotka lisäsivät entisestään Vuokatin vetovoimaisuutta matkailukohteena. Noin puolet vastauksista koskivat Vuokatin aktiviteettitarjontaa, johon toisaalta nykyiselläänkin ollaan yleisesti ottaen tyytyväisiä. Kyse onkin lähinnä aktiviteettitarjonnan tason säilyttämisestä ja edelleen kehittämisestä, mikä edellyttäisi sekä suuria investointeja (esim. kylpylän laajentaminen, uudet laskettelurinteet) että pienempiä kehittämistoimia (esim. kulttuuritarjonnan lisääminen, pitköspuiden korjaaminen) ja – kuten matkailussa aina – kokonaan uusia innovatiivisia avauksia. Muun kuin varsinaisen aktiviteettitarjonnan osalta kehittämistoimia tulisi suunnata esimerkiksi ravintolapalvelujen monipuolistamiseen ja julkisten liikenneyhteyksien parantamiseen.

Osaan matkailijoiden esittämistä kehittämistarpeista vastataan uudessa, vuoteen 2030 tähtäävässä Sotkamo-Vuokatti Masterplanissa (Sotkamon kunta 2016). Kyseiseen suunnitelmaan on koottu keskeisimmiksi katsottuja Vuokatin matkailukehitystä edistäviä toimenpiteitä. Yksi tällainen on Vuokatin yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, joka toteutetaan muodostamalla alueelle selkeä ydinkeskusta Urheiluopiston, Break Sokos Hotel Vuokatin ja Snowpoliksen tuntumaan. Muita masterplanissa kaavailtuja toimia ovat esimerkiksi Vuokatti Areenan rakentaminen em. ydinkeskustaan, ulkoilureittiverkoston kokonaisuudistus, rinnekapasiteetin lisääminen sekä lento-, raide- ja bussiliikenteen kehittäminen.

Lähteet

LÄHTEET

- EUROPEAN UNION. 2014. EU:n rakennerahastohankkeiden sähköisen asioinnin palvelut hankkeiden hakijoille ja toteuttajille ohjelmakaudella 2014-2020. Saatavilla osoitteesta: <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekтикoodi=A71279> (Viitattu 26.1.2017).
- Juntheikki, R. 2003. Tyytyväisten matkailijoiden Kainuu. Kainuun talvimatkailijatutkimus 2003. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja A:2.
- Juntheikki, R. 2004. Tyytyväisten matkailijoiden Kainuu. Kainuun kesämatkailijatutkimus 2003. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja A:3.
- Kauppila, P. 2016. Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten seurantamalli: Sotkamo. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B:60. Saatavilla osoitteesta: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-9853-96-0> (Viitattu 26.1.2017).
- Kauppila, P. & Järviluoma, J. 2016. Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Sotkamossa. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B:48. Saatavilla osoitteesta: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-9853-84-7> (Viitattu 26.1.2017).
- Kuosku, K., Kauppila, P. & Karjalainen, T.P. 2014. Oulanka-, Kitka- ja Kuusinkijoen kalastusmatkailun aluetaloudelliset vaikutukset. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Tutkimuksia ja selvityksiä 3/2014. Saatavilla osoitteesta: http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/uudet%20julkaisut/rktl_tut_selv_kalastusmatkailu_web.pdf (Viitattu 26.1.2017).
- Metsämuuronen, J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 4. laitos. International Methelp Oy. Gummerus, Jyväskylä.
- Sotkamon kunta. (2016). Sotkamo-Vuokatti Masterplan 2030. Saatavilla osoitteesta: <http://www.sotkamo.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus-ja-maankaytto/kaavoitus/sotkamo-vuokatti-masterplan-2030/> (Viitattu 27.2.2017).
- Sotkamon kunta. (2017). Vauhtia Vuokatin (Kajaani-Oulujärvi) kv-matkailuun 1.1.2017 – 31.12.2019. Saatavilla osoitteesta: <http://www.sotkamo.fi/tyo-ja-yrittaminen/hankkeet/> (Viitattu 27.2.2017).
- Tilastokeskus. 2017. Väestörakenne. Saatavilla osoitteesta: <http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/index.html> (Viitattu 26.1.2017).
- Tilastokeskus/Visit Finland. 2017. Tilastopalvelu Rudolf: Majoitustilastot. Saatavilla osoitteesta: <http://www.visitfinland.fi/tutkimukset-ja-tilastot/uusi-tilastopalvelu/> (Viitattu 22.2.2017).
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus, Jyväskylä.